

השיעור הגדול בעולם שנת הלימודים תשפ"א

יחידת הוראה כיתות ה'-ו'

תוכן עניינים

עמודים	נושא
6 – 3	מבוא למורה
7	יחידת הוראה לכיתות ז' – ט'
8	הנחיות להעברת תוצרים
9	הסבר לפעילות לתלמידים
12 – 10	שיעור ראשון – על השוויון
14 – 13	שיעור שני –
16 – 15	שיעור שלישי – נוקטים פעולה
22 – 17	הצעות לשיעורים נוספים
23	תיאורי מקרה לדיון וניתוח
24	הידעת – ציטוטים נבחרים
26 – 25	חומרי למידה נוספים
29 – 27	נספחים

מבוא

רקע למורה

מה הם היעדים הבינלאומיים של האו"ם (SDGs)?

היעדים הבינלאומיים הם סדרה של 17 יעדים שהאו"ם החליט כי חשוב שכל בני האדם יעבדו ויפעלו להשיג אותם יחד עד שנת 2030. (פירוט היעדים בנספח 1).

כל פעילות להשגת היעדים האלה תביא למימוש של נושאים מהותיים וחשובים עבור כל בני האדם, עבור כולנו – נוכל להפחית חוסר שוויון בין בני אדם, נוכל לדאוג ליחס צודק והוגן עבור כל בני האדם, נוכל להפחית עוני ומצוקה, ונוכל להגן על כדור הארץ. אם נצליח לפעול למען מימוש נושאים אלה נתקדם לעבר עולם טוב יותר עבור כל בני האדם – צעירים ומבוגרים.

השגת היעדים הגלובליים תסייע גם במימוש הזכויות של כל בני האדם – צעירים ומבוגרים. כל אחד מהיעדים עוסק באחת או במספר זכויות.

האמנה הבינלאומית של האו"ם למען זכויות הילד/ה, מגדירה זכויות ייחודיות לילדים העוסקות בצרכים הייחודיים להם. השגת יעדי האו"ם תאפשר לממש את הזכויות הללו, וליצור עולם טוב יותר בו ילדים ובני נוער יוכלו להתפתח, ללמוד ולחיות בהווה ובעתיד.

כדי להשיג את היעדים יש לרתום את המאמצים של כולנו, באמצעות למידה וייזום דרכי פעולה. עלינו לזכור שכל פעולה קטנה שנעשה יכולה לתרום למהלך עולמי גדול. לא משנה מי אתה, תלמיד או מורה, תושבת/ת של מדינה כזו או אחרת, כל דבר שנעשה ישתלב יחד בתוכנית בינלאומית על מנת להפוך את העולם לטוב יותר עד שנת 2030 ומעבר לה.

למורים – הרחבה :

Sustainable Development Goals

יעדי האום להתפתחות ברת קיימא

מהו השיעור הגדול בעולם?

השיעור הגדול בעולם, הוא שיעור המתקיים בו זמנית במדינות שונות ורבות בעולם, על מנת להעלות את המודעות של אוכלוסיית העולם ומנהיגיו ליעדים הגלובליים, לסייע במימוש יעדים, ולהוביל יחד לשינוי ביישום האמנה הבינלאומית לזכויות הילד/ה לאור יעדים אלה. זכרו- לבחירות, החלטות ופעולות טובות יש השפעה על ילדים ובני נוער במקומות שונים בעולם.

מתי מתקיים השיעור?

השיעור הגדול בעולם מתקיים זו השנה השישית ברחבי העולם.

בישראל הוא יתחיל ביום א', ו' כסלו התשפ"א, 22 נובמבר, 2020.

על השיעור הגדול בישראל

השיעור הגדול בישראל יעסוק בשנת הלימודים תשפ"א בשני יעדים מתוך 17 היעדים של האו"ם – **יעד 5 בדבר שוויון מגדרי ויעד 10 בדבר צמצום אי שוויון**. השיעור יתקיים בבתי ספר יסודיים ועל יסודיים בכל רחבי הארץ, ולצורך כך פותחו מערכי שיעור מותאמים לשכבות גיל שונות.

הערך השנתי עוסק באחדות ומעורבות. מימוש הזכות לשוויון ואי אפליה כמוגדר בסעיף 2 באמנה לזכויות הילד/ה, הוא מרכזי ביישום האחדות החברתית. אחדות זו אין משמעה אחדות וזהות אלא בניית מארג של מערכות יחסים המקרבות בינינו לאחרים, שונים מאיתנו, ויוצרות תשתית לחוסן חברתי המכיל מגוון רחב של זהויות, דעות, תפיסות עולם, דרכי חיים, תרבויות ואפיונים אחרים. תחושת השייכות הנלווית לחוסן החברתי תוך מימוש עקרון השוויון, היא אחד המניעים להעמקת המעורבות והאכפתיות של השותפים - צעירים ומבוגרים - בעשייה החברתית המשותפת.

משרד החינוך יעביר ליוניסקף ולאו"ם דיווח על היקף המשתתפים בשיעור הגדול במערכת החינוך בישראל, וישלח דוגמאות מהעשייה בבתי הספר.

יעד 5 – הבטחת שוויון מגדרי

- ביטול כל צורות ההפליה כנגד נשים ובנות בכל מקום.
- ביטול כל צורות האלימות כנגד בנות ונשים, כולל סחר בנשים וצורות אחרות של ניצול.
- ביטול כל המסורות והמנהגים שעלולים לגרום לנזק בבריאות הגופנית, הנפשית והמינית של בנות ונשים.
- עידוד בנות ונשים להשיג הזדמנויות שוות להישמע ולקבל הזדמנויות אמיתיות להשתתף במרחבים – הפוליטי, הכלכלי והציבורי.
- קידום מדיניות וחוקים המבטיחים שוויון מגדרי.
- ביטול כל צורות ההפליה כנגד כל הבנות והנשים בכל מקום.

יעד 10 – צמצום אי שוויון

- מתן תמיכה וגישה לאנשים החיים בעוני לשם צמיחה כלכלית מהירה וברת קיימא.
- הבטחת קיומם של מדיניות וחוקים שאינם מפלים אף קבוצה אלא קשובים לצרכי האנשים ודבריהם של אלה אשר מושפעים מהם.
- הבטחת חוקים ותוכניות חברתיות המגנים על אנשים פגיעים ומוחלשים. לדוגמה, כאשר קובעים מכסות במפלגה, נשים, ילידים ובני מיעוטים, אנשים עם מוגבלויות וצעירים גם צריכים להיכלל.
- מתן אפשרות לאנשים העוברים לגור במדינה אחרת ליהנות מהחוקים המגנים עליהם.

שני יעדים אלה באים לידי ביטוי גם באמנה הבינלאומית לזכויות הילד/ה כפי שנכתב בסעיף 2 – "המדינות החברות מבטיחות לשמור על זכויות הילדים שבתחומה, ללא הפליה וללא קשר לגזע, צבע עור, מין, שפה, דת, השקפה פוליטית, מוצא לאומי, אתני או חברתי, רכוש, נכות, לידה או כל סיבה אחרת הקשורה לילד ולהוריו." **החינוך לשוויון ואיסור הפליה** כולל על רקע מגדרי בא למלא אחר הוראות האמנה הבינלאומית בסעיפים נוספים כגון: 8, 13, 16, 22, 23, 29, 30 ו-42. מימוש יעדים 5 ו-10 יקדמו יישום והטמעה של הזכויות המנויות לעיל.

דברי הסבר בערבית לשיעור הגדול בעולם

<https://vimeo.com/175801219>

דברי הסבר באנגלית לשיעור הגדול בעולם

<https://vimeo.com/144354623>

<https://vimeo.com/178872222>

יחידת הוראה לכיתות ה'-ו'

נושא הפעילות:

למידה של יעד 5 – הבטחת שוויון מגדרי ויעד 10 – צמצום אי שוויון, לקידום המימוש של זכויות ילדים לאור האמנה הבינלאומית לזכויות הילד/ה.

מהלך הפעילות

שלב בפעילות	מתודה	פירוט
הסבר על היעדים ועל הפעילות 10 דקות	שימוש בכרזה	<ul style="list-style-type: none"> מסבירים על יעדי האו"ם לשנת 2030 מסבירים כיצד זה קשור לילדים בעולם ולזכויות ילדים בדורות הבאים מסבירים מהו השיעור הגדול בעולם ומה התפקיד שלנו במהלך השיעורים
שיעור ראשון – על השוויון	סרטון, אוטורים, שיח עמיתים	<ul style="list-style-type: none"> מקרינים סרטון אנימציה קצר, ומקיימים דיון סביב תכני הסרטון רושמים על הלוח אפיונים שיכולים לגרום לאי שוויון בסביבה הקרובה שלנו (גובה, משקל, צבע עור, מגבלה וכדומה) מבקשים מהתלמידים להביע דעתם בנוגע לשוויון או הפליה שיכולים לנבוע מכל אחד מאפיונים אלה
שיעור שני – סטריאוטיפים מגדריים	סרטון, הקראת שירים, שיח עמיתים	<ul style="list-style-type: none"> מקריאים שיר, מנתחים אותו ודנים בסטריאוטיפים מגדריים צפייה בסרט בנושא ושיח בעקבות הצפייה
הכנת תוצרים כ-40 דקות	יצירה/ כתיבת סלוגנים	<ul style="list-style-type: none"> מבקשים מהתלמידים להכין תוצר פיזי או דיגיטלי לצורך העלאת המודעות בארץ ובעולם לנושא צמצום האי שוויון והבטחת שוויון מגדרי שליחת התוצרים למורים. בית הספר ישלח במרוכז ולאחר קבלת אישור הורים תוצרים למשרד החינוך.
סיכום השיעור		<ul style="list-style-type: none"> מבקשים מהתלמידים לסכם במשפט אחד – מה למדתי בשיעור הזה?
הצעות להמשך פעילות		<ul style="list-style-type: none"> דיוני דילמה במצבים ואירועים העוסקים במצבי שוויון ואפליה על רקע מגדר, לאור השאלות המוצעות בפעילויות לעיל יחידת הוראה בנושא שוויון

הנחיות להעברת תוצרים:

1. תוצרי התלמידים יועלו על ידי המורים בתי הספר לדרך אירוע בפייסבוק משרד החינוך

השיעור הגדול - דף פייסבוק ייעודי

2. תוצרים נבחרים ישלחו בהמשך ליוניסקף ו/או לאו"ם.
3. יש להקפיד בשמירת זכויות יוצרים בתוצרים הנשלחים (תמונות, קטעי מוסיקה, צילומים). למידע והנחיות נוספות בענן החינוכי:

http://sites.education.gov.il/cloud/home/Digital_Content/Pages/copyrights.aspx

4. יש לוודא כי כל ההורים של התלמידים ששלחו תוצרים, חתמו על אישור העלאת תוצרים למרחב הדיגיטלי.
5. בתוצרים הנשלחים ניתן לציין את שם בית הספר ושמות הכיתות. יש להימנע מהוספת שם מלא של התלמידים.
6. יש לשלוח את התוצרים בצירוף טופס אישור פרסום של בית הספר (נספח 3).
7. את התוצרים יש להעלות לדרך הפייסבוק הייעודי של משרד החינוך עד

לתאריך – 25 דצמבר 2020.

הסבר על הפעילות לתלמידים

(למורה – רצ"ב **בנספח 2** כרזה המציגה את יעדי האו"ם).

האו"ם החליט על 17 יעדים שחשוב כי כל בני האדם גם צעירים וגם מבוגרים ילמדו עליהם ויפעלו ביחד כדי להשיג אותם עד שנת 2030 (בעוד 9 שנים).

היעדים האלה חשובים לצורך מימוש זכויות של ילדים על פי האמנה הבינלאומית לזכויות הילד/ה של האו"ם. כל אחד מהיעדים עוסק בזכויות שונות שמשקפים צרכים ייחודיים של ילדים. **למשל יעדים 5 ו-10 עוסקים בשוויון ואי הפליה בין בני אדם.**

כדי להשיג את היעדים ולממש את הזכויות חשוב שכולנו נפעל ביחד. אם נעשה את זה נוכל להפחית חוסר שוויון בין אנשים, לשפר את החיים שלהם וגם להגן על הסביבה ועל כדור הארץ. כך נבנה עולם טוב יותר עבור כל בני האדם – צעירים ומבוגרים.

השיעור שבו אתם משתתפים נקרא השיעור הגדול בעולם. הוא מתקיים במדינות רבות בעולם במקביל, ומשתתפים בו ילדים ובני נוער. כל אחד ואחת מכם המשתתפים בשיעור תורמים באופן ישיר למימוש זכויות של ילדים ובני נוער באמצעות השגת היעדים הבינלאומיים. כל פעולה שתציעו ותעשו יכולה להשפיע על צעירים ומבוגרים במקום כלשהו.

בשיעור שלכם תעסקו ביעד 5 – הבטחת שוויון מגדרי וביעד 10 – הפחתת אי שוויון באמנה הבינלאומית לזכויות הילד/ה נכתב בסעיף 2 – "המדינות החברות מבטיחות לשמור על זכויות הילדים שבתחומה, ללא הפליה וללא קשר לגזע, צבע עור, מין, שפה, דת, השקפה פוליטית, מוצא לאומי, אתני או חברתי, רכוש, נכות, לידה או כל סיבה אחרת הקשורה לילד ולהוריו."

חוק זכויות התלמיד אוסר על הפליה בסעיף 5: "רשות חינוך מקומית, מוסד חינוך או אדם הפועל מטעמם, לא יפלו תלמיד מטעמים עדתיים, מטעמים של ארץ מוצא מטעמים של רקע חברתי-כלכלי, מטעמים של נטייה מינית או זהות מגדרית, או מטעמים של השקפה פוליטית, בין של הילד ובין של הוריו"

שיעור ראשון – על השוויון

1. מקרינים את הסרטון הנמצא בקישור הבא :

<https://www.youtube.com/watch?v=l6jQBDx56nE>

סרטון אנימציה קצר המציג דמות אחת אשר מנסה ללא הצלחה להשתלב בקבוצה של דמויות אשר לכולם יש את אותו צבע עור, צבע השונה משלו. ההשתלבות בקבוצה מתאפשרת רק לאחר שפייה נרתמת לעזרתו וצובעת את גופו בצבע הזהה לגופם. אך מה קורה כאשר מתחיל לרדת? האם כל חברי הקבוצה יישארו באותו הצבע? סרטון אנימציה זה מדגים הפליה על רקע שונות פיזית.

כלי לניתוח טקסט חזותי :

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Hafalot/HaperachShelHelga.htm>

2. משוחחים עם הילדים :

- כיצד לדעתכם הרגישה הדמות בתחילת הסרט?
- כיצד הרגישה הדמות לאחר שהפייה צבעה אותה?
- כיצד היא הרגישה בסוף הסרט?
- מה אתם חושבים על התנהגות חברי הקבוצה?
- מה היו תגובותיהם של חברי הקבוצה בסוף הסרטון, לאחר שהצבעים הורדו?

3. מסבירים לילדים מהי אפליה ומהו אי שוויון:

מהי אפליה?

אפליה היא מונח סוציולוגי המציין הבדלה בין קבוצות חברתיות שונות, קטגוריות חברתיות או פרטים שונים, הבדלה המעניקה לקבוצה, קטגוריה או פרט מסוימים יתרונות או חסרונות יחסיים בהתייחסות אליהם, מבלי שתהיה הצדקה עניינית לכך. אפליה עשויה להיות על בסיסים שונים (כגון מין, גזע, לאום ועוד) וליתרונות או לחסרונות הנובעים ממנה עשויים להיות ביטויים שונים (כלכליים, פוליטיים וכו').

סעיף 5 בחוק זכויות התלמיד: "רשות חינוך מקומית, מוסד חינוך או אדם הפועל מטעמם, לא יפלו תלמיד מטעמים עדתיים, מטעמים של ארץ מוצא, מטעמים של רקע חברתי-כלכלי, מטעמים של נטייה מינית או זהות מגדרית, או מטעמים של השקפה פוליטית, בין של הילד ובין של הוריו...."

מהי הזכות לשוויון?

מתוך הוויקיפדיה: כל בני האדם שווים זה לזה ואין להפלות בין בני אדם- מתן יחס שווה לכל בני האדם – מבלי להפלות ביניהם. הזכות לשוויון מבוססת על כך שכל בני האדם שווים זה לזה, כלומר: אין אנשים שהם שווים יותר מאחרים. זכות זאת היא זכות בסיסית בחברה דמוקרטית.

סעיף 2 באמנה הבינלאומית לזכויות הילד המתייחס לזכות לשוויון ואי הפליה של ילדים –

1. המדינות החברות יכבדו ויבטיחו את הזכויות המפורטות באמנה זו לכל ילד שבתחום שיפוטן, ללא הפליה משום סוג שהוא, ללא קשר עם גזע, צבע, מין, שפה, דת, השקפה פוליטית או אחרת, מוצא לאומי, אתני, או חברתי, רכוש, נכות, לידה או מעמד אחר, בין אם של הילד ובין אם של הוריו או אפוטרופסו החוקי.
2. המדינות החברות ינקטו בכל האמצעים המתאימים להבטיח כי הילד מוגן מפני כל צורה של הפליה או ענישה על יסוד מעמד, פעילויותיהם, השקפותיהם, או אמונותיהם של הורי הילד, אפוטרופסיו החוקיים, או בני משפחתו.

4. מקרינים את הסרטון שוב. ושואלים:

- מדוע לסרט קוראים 'כולם שונים-כולם שווים'?
- האם שם הסרט מתאים?
- האם אתם רוצים למצוא שם אחר לסרטון?

5. רושמים על הלוח אפיונים המצביעים על שוני שיכולים לגרום לאי שוויון בין אנשים בסביבה הקרובה שלנו:

- גובה
- משקל
- צבע עור
- מבטא

- מספר נעליים
- צבע שיער
- אורך שיער
- לבוש
- צבע עיניים
- מין
- גיל

6. מבקשים מהתלמידים לציין מה מתוך הרשימה יכול לגרום לאי שוויון בין ילדים בבית הספר/כיתה/שכונה וכדומה.

7. מציגים בפני התלמידים את סעיף 2 באמנה הבינלאומית לזכויות הילד המתייחס לזכות לשוויון ואי הפליה של ילדים - "המדינות החברות ינקטו בכל האמצעים המתאימים להבטיח כי הילד מוגן מפני כל צורה של הפליה או ענישה על יסוד מעמדם, פעילויותיהם, השקפותיהם, או אמונותיהם של הורי הילד, אפוטרופסיו החוקיים, או בני משפחתו". דנים עם התלמידים במשמעות סעיף זה –

- למה לילדים יש זכויות מיוחדות?
- למה הכניסו לאמנה לזכויות הילד את הזכות לאי הפליה?
- הביאו דוגמאות להפליה בין ילדים שנתקלתם בה.
- מהי האחריות האישית והמשותפת של כל אחד ואחת מכם על מנת שזכות זו תתממש?

האמנה בדבר זכויות הילד/ה :

[האמנה הבינלאומית לזכויות הילד בחלוקה לנושאים](#)

[כרזות אמנת האו"ם לזכויות ילדים בשפה יידישית - מיתאק الأمم المتحدة لحقوق الطفل حول اللغة](#)

[المائنة لأطفال](#)

שיעור שני – תפקידים במשפחה

1. לפניכם/ן השיר "אימא" של איריס אליה-כהן:

אמא הייתה משכימה, מערסלת, מחליפה, מחתלת, רוחצת, שוטפת, חופפת, מיבשת, מקרצפת, מגהצת, מקפלת, אופה, מבשלת, מקלפת, קוטפת, מאדה, מרתיחה, ממליחה, ממתיקה, ממיינת, פולה, קוצצת, צולה, ושוב מנקה (כמוכן) בין לבין מיניקה (עד גיל שנתים) יורדת, עולה, אצה, הולכת, רצה, חוזרת, לא נחה רגע. לא יושבת, כל היום על הרגלים. כל היום עומדת ובכל זאת כשהיו שואלים אותי מה ההורים שלך עושים, הייתי עונה: אבא קבלן, ואמא לא עובדת

2. משוחחים עם הילדים:

- מהי חלוקת התפקידים של ההורים כפי שהיא מתבטאת בשיר?
- קראו לעצמכם את השיר ברצף. איזו תחושה התעוררה אצלכם בגוף?
- כיצד מרגישה המשוררת לגבי חלוקת התפקידים הזו?
- האם חלוקת התפקידים הזו מוכרת להם?
- סמנו על גבי השיר בצבע שונה את מי שאחראי אצלכם במשפחה על כל אחת מהפעולות.

3. מהי חלוקת תפקידים מסורתית?

בחלוקת התפקידים המסורתית בין המינים במטלות הבית לרוב הגברים אחראים למשימות הנחשבות "גבריות" ואשר אינן יומיומיות באופיין (ביצוע תיקונים קטנים בבית, קניות) ואילו על הנשים מוטלת אחריות רבה יותר על מטלות שוטפות במשק הבית.

ההבחנה המגדרית בין המרחב הביתי לבין המרחב הציבורי, היא הבחנה חברתית תרבותית, שעל פיה הנשים אחראיות על עבודות הבית ועל הטיפול בבית ואילו הגברים – על הפרנסה הקשורה למרחב הציבורי. למרות העלייה בשיעור השתתפותן של נשים ואימהות בשוק העבודה, הפער המגדרי בביצוע עבודות הבית נותר.

4. מקרינים את הסרטון "התפקיד הקשה בעולם". עד דקה 2.30, ושואלים:

- מה הקישורים הנדרשים לתפקיד?
 - מהו התפקיד הנדרש, לדעתכם? (מומלץ להשתמש בכלי דיגיטלי לענן מילים)
- ממשיכים להקרין את הסרטון, ושואלים:
- מדוע לסרטון קוראים 'התפקיד הקשה בעולם'?
 - האם שם הסרטון מתאים?
 - תנו שם אחר לסרטון.
 - האם אתם מכירים מצב שונה?

שיעור שלישי – נוקטים פעולה

בשיעורים הקודמים עסקתם בהיבטים שונים של מימוש הזכות לשוויון ואי אפליה כמוגדר בסעיף 2 באמנה לזכויות הילד/ה, מתוך הכרה בחשיבותה של האחדות החברתית.

בשיעור זה המטרה היא להעמיק את המעורבות והאכפתיות של התלמידים למען עשייה חברתית משותפת בנושא שוויון מגדרי באמצעות פעולה להעלאת המודעות בארץ ובעולם לחשיבות השוויון בין המינים.

1. התלמידים יבחרו נושא אחד שעליו ירצו לקיים פעילות הסברה, מתוך רשימת הנושאים הבאים:

ביטול כל צורות ההפליה כנגד נשים ובנות בכל מקום.
ביטול כל צורות האלימות כנגד בנות ונשים, כולל סחר בנשים וצורות אחרות של ניצול.
ביטול כל המסורות והמנהגים שעלולים לגרום לנזק בבריאות הגופנית, הנפשית והמינית של בנות ונשים.
עידוד בנות ונשים להשיג הזדמנויות שוות להישמע ולקבל הזדמנויות אמיתיות להשתתף במרחבים – הפוליטי, הכלכלי והציבורי.
קידום מדיניות וחוקים המבטיחים שוויון מגדרי.
אמנם האו"ם מתייחס לאפליה כנגד ילדות ונשים, אך הפער בין המינים פוגע אף בילדים ובגברים.

2. התלמידים יבחרו את קהל היעד לפעילות ההסברה המתוכננת שלהם: נציגי ציבור, תלמידים, הורים, כלל בית הספר, קהילה, יישוב, בעלי תפקידים, קהל רחב.

3. התלמידים יבחרו פעולה/שיטת הסברה:

- סלוגן/כרזה שיפורסם ב... (רצ"ב עמוד מעוצב בנספח 3)
- סרטון טיק טוק שיופץ ל...
- סדרת תמונות שתייצג... ותפורסם ב..
- מכתב ל...
- כתיבת תסריט וצילום סרטון או הצגה ביחס לזכות
- יצירת סרטון הרצאת TED
- כתיבת שיר בנוגע לשוויון

- ביצוע סקרים וראיונות עם תלמידים ותלמידות.
- הפקת אירוע קהילתי או עירוני (בזום) למען שוויון מגדרי בקרב ילדים בבתי הספר, שבו התלמידים יוצרים את תוכן האירוע.
- החתמה על עצומה.

כל התוצרים והמיזמים יועלו בדף הפייסבוק הייעודי של התוכנית.

4. ביחידות ההוראה מקוונות ניתן למצוא הצעות נוספות לתוצרים ופעילויות דיגיטליות.

סיכום השיעור הגדול

5. מה למדת חדש בשיעור הזה? (חשוב לבקש מהתלמידים לנסח את התובנה או המסקנה שלהם במשפט)
- רישמו את כל המסקנות והתובנות על בריסטול צבעוני או כל משטח כתיבה אחר. ניתן לכתוב כל היגד עם שם התלמיד/ה שהציע אותו. במהלך השנה אפשר לחזור אל ההיגדים, ולברר את האופנים בהם התייחסנו לתובנות אלו.
- לחלופין, ניתן לעשות שימוש בכלי דיגיטלי כגון Padlet לאיסוף המסקנות. לשמור אותן, ולקיים עליו שיעור נוסף בהמשך השנה כמוצע לעיל.

הצעות לשיעורים נוספים

הזכות לשוויון – האין זאת הפליה?

השיעור לקוח מתוך התוכנית של הפיקוח הארצי ליישום זכויות תלמידים
"בשבילי הזכויות – אחריות אזרחית"

טובה בן ארי, ליאת כהן

רקע

אמנת זכויות הילד פותחת בדבריה באחד העקרונות המרכזיים העומדים בבסיס הזכויות הכלולות בה – עקרון השוויון.

ילדים כקבוצה חברתית מוחלשת, חסרת ישע ופגיעה מועדים כמו קבוצות דומות אחרות להפליה וליחס לא שוויוני בהיבטים שונים בחייהם. לילדים, בשונה מקבוצות אחרות, אמצעים וכלים מעטים, אם בכלל, להתמודד עם מצבי ההפליה והפגיעה בכבודם. הבטחת עקרון השוויון משמעה התייחסות הוגנת ולא מפלה כלפי ילדים ללא קשר לשייכות שלהם לקבוצות תרבותיות וחברתיות שונות. על מנת שעיקרון זה יתממש, חשוב להיות מודע לשונות ולייחודיות של ילדים ולהכיר בהם ולהבין כי כל התייחסות מפלה על בסיס שייכות משמעה פגיעה בעקרון השוויון ובזכויות הילדים.

מניעת רישום של ילדים למוסדות חינוך, קשיי נגישות למשאבים חברתיים, חוסר ייצוג של ילדים בתהליכי חשיבה וקבלת החלטות בקהילה ובמדינה בנושאים הנוגעים להם הם רק חלק מהדוגמאות המבטאות הפליה של ילדים. על המדינה והמבוגרים בה מוטלת האחריות להגנה על ילדים שהופלו ונפגעו. למדינה משאבים וכלים לפעול כנגד מי שמפלה, והיא מחויבת לעשות כך עבור ילדים המהווים חלק מאזרחיה. התעלמות מהפליה ומחוסר פעולה לא רק שאינה תורמת להתמודדות עם המצב, אלא אף מעמיקה ומחמירה את הפגיעה. כל עשייה אזרחית המתריעה מפני הפליה והפועלת כנגדה תשפיע מהותית על חייהם של ילדים שנפגעו ותמנע הישנות של תופעה זו בעתיד.

אחריות להיות מודעים למצבי הפליה בבית הספר, בחצר המשחקים, בתנועת הנוער, בחוג או בכל מרחב פעילות אחר מוטלת גם על ילדים ועל בני נוער. אחריות זו משמעה להתריע על מצבים אלה בפני הגורמים הרלוונטיים ולפעול במידת האפשר כדי למנוע אותם. מי

שבוחר להיות צופה מן הצד, גורם לכך שמצבים אלה ימשיכו לקרות. רק מעורבות ופעולה אזרחית ישפיעו ויובילו לשינוי.

יחידה זו מציעה דיון בהיבטים שונים של מימוש זכות זו במרחבי החיים השונים של ילדים תוך בירור העמדות בנושא והאחריות המוטלת על מבוגרים ועל ילדים בהתמודדות עם מצבי הפליה ופגיעה בכבודם של ילדים.

”המדינות החברות יכבדו ויבטיחו את הזכויות המפורטות באמנה זו לכל ילד שבתחום שליטתן, ללא הפליה מכל סוג שהוא, ללא קשר לגזע, לצבע, למין, לשפה, לדת, להשקפה פוליטית או אחרת, למוצא לאומי, אתני, או חברתי, לרכוש, לנכות, ללידה או למעמד אחר של הילד, של הורו או של האפוטרופוס החוקי שלו.”

”המדינות החברות ינקטו בכל האמצעים המתאימים להבטיח כי הילד מוגן מפני כל צורה של הפליה או ענישה על-יסוד מעמד, פעילויות, השקפות, או אמונות הורי הילד, האפוטרופוסים החוקיים שלו, או בני משפחתו.” (סעיף 2 מתוך אמנת האו”ם בדבר זכויות הילד).

”עקרון אי ההפליה המעוגן באמנה מטיל על המדינה את החובה לכבד ולהבטיח קיומן של הזכויות המוכרות באמנה ללא הפליה. עיקרון זה נועד להגשים את עקרון השוויון והוא מהווה אחד העקרונות המרכזיים באמנה¹.”

מטרות

- לימוד וניתוח הזכות לשוויון ולמניעת הפליה.
- הצגת עמדות ותפיסות בנושא שוויון, הוגנות ואחריות אישית.
- הכרה באחריותם של ילדים ובני נוער להגנה ולשמירה על מימוש זכות זו.
- הצגת היבטים יישומיים למעורבות ולנקיטת פעולה במעגלי החיים השונים של בני הנוער.

¹ דו"ח ועדת המשנה בנושא חינוך, משרד המשפטים, עמ' 243.
דיני חינוך, יחסי הורים ילדים ועובדי הוראה ד"ר יוסף גרין, הוצאת חושן למשפט, עמוד 244.

אני לומדת בכיתה ו'. בשנה הבאה אני עומדת להתחיל ללמוד בחטיבת הביניים אשר בה לומדים ילדים מכל בתי הספר באזור. קבוצת הורים מבית הספר שלנו כתבה עצומה להנהלת בית הספר ובה היא מבקשת כי בכיתות שבהן אנו נלמד לא ישולבו תלמידים מיישובים אחרים ושתישמר ההפרדה על מנת שרמת הלימודים תישאר גבוהה. הוריי טענו בפניי שזו אינה הפליה, אבל לדעתי יש פה פגיעה בשוויון. מה דעתכם?

סיפור
מקרה

- מהי הפליה?
- האם קראתם בעיתון או שמעתם על אפליית תלמיד/ה באזור המגורים שלכם? כיצד ההפליה באה לידי ביטוי?
- מה בחרתם לעשות כאשר נודע לכם על הפליה זו? מה הייתה תגובתכם? האם בחרתם לנהוג באופן שונה מהתנהגותם של האחרים?
- מה משמעות הביטוי "כל ישראל ערבים זה לזה"?
- האם יש קשר בין ביטוי זה לבין האחריות שלנו לדאוג לשמירה על זכויותיהם של אחרים?
- האם לנו, כאזרחים בחברה, אחריות למניעת ההפליה של אנשים? כיצד אחריות זו צריכה לבוא לידי ביטוי?
- למי נפנה כדי ליצור את השינוי? מה אנו כתלמידים/ות יכולים לעשות כדי לגרום לכך שהשינוי יתחיל מייד?

שאלות
לדין

הזכות לשוויון מעגנת בתוכה את הזכות לכבוד. כבוד האדם הוא הבסיס הערכי למימוש זכויות הילדים. לזכויות אין קיום אלא ביחס לקהילה ולחברה שהאדם פועל בה. כל אדם זכאי לכבוד מטבע בריאתו בלי שום קשר לשייכותו הנוספת לקבוצה כלשהי. במובחן ממבוגרים ההשלכות של הפגיעה בילדים בגלל הפליה קשות יותר ועמוקות יותר מאפליית מבוגרים בגלל היעדר הידע, ניסיון החיים והאמצעים להתמודד עם מצבי חיים מורכבים כאלו. במצבים כאלו הם חשופים לפגיעות במרחבי חיים נוספים. אנחנו יכולים להתנגד להפליה וקולנו חייב להישמע - זוהי חובתנו האזרחית. כאשר אנו בוחרים להתעלם מהפליה בסביבתנו, אנו למעשה מעודדים אותה ותומכים בה. אנו יכולים להשפיע, למנוע הפליה ולגרום לכל סוג של הפליה להיפסק.

משפיע/
מושפע

ברי 11/06/10 13:18:

אני חושב שלמנוע מילדים מיישוב אחר להתקבל לבית ספר, זו לא הפליה. יש להם אפשרות ללמוד בבית ספר אחר, והם לא חייבים ללמוד ביישוב שלנו.

שי 11/06/10 15:10:

אני לא מסכים עם ברי. הרי גם אתה לא היית רוצה שינהגו כך כלפייך. אם המקרה היה הפוך ואתם הייתם הולכים ללמוד בבית ספר שבו היו דורשים מכם לא ללמוד עם האחרים, זה היה מאוד מעליב ומכעיס אותך.

הפליה של ילדים יכולה להתרחש בכל מקום ואנחנו הילדים צריכים להיות מודעים לה ולהוביל לשינוי המצב. בשנה שעברה פורסם בתקשורת סיפורה של ילדה שבית הספר שבו היא למדה לא נתן לה לצאת לטיול שנתי בגלל חוב כספי של הוריה. זאת נראית לי הפליה, ואני שמח שמשרד החינוך הודיע להנהלת בית הספר שחובה עליה לשתף את התלמידה בטיול.

תגובות
מורשת המידע

■ הצעה א' למשימת חקר כיתתית/אישית

איסור הפליה

- כתבו סיפור המתאר בקצרה מקרה שבו אתם או אחרים הופליתם לרעה/לטובה.
- חוו את דעתכם: מה ביכולתנו לעשות כאשר אנו רואים או שומעים על התייחסות לא שוויונית לאדם אחר.
- צרו כרזה קבוצתית שתשקף את האיסור להפלות.

■ הצעה ב' למשימת חקר כיתתית/אישית

נגישות בסביבה הקרובה

- קראו את הקטע הבא

"אני תלמיד כיתה ט' מוגבל בהליכה, ולכן נעזר בכיסא גלגלים או בקביים על פי הצורך. בבית ובבית הספר אני מרגיש כי מתייחסים אליי כשווה בין שווים והתאימו לי את הסביבה כך שאוכל להיות עצמאי לגמרי. אפילו בנו בבית הספר מעלון. לצערי בעיר בה אני גר אני מרגיש שאני מופלה לרעה: לא מתייחסים אל הצרכים המיוחדים שלי, ולכן אני מאוד מוגבל וזקוק לעזרת אחרים. אני מאוד מתוסכל. אינני יכול להגיע לקופת החולים,

לספרייה העירונית או למתנ"ס ללא עזרה של הוריי. אני חושב שהמצב הזה הוא בלתי אפשרי והלוואי שניתן היה לשנותו."

- חפשו מידע בנושא נגישות: מהם החוקים, התקנות, הדרישות מרשויות, ממוסדות ציבור וכדומה.
- בחנו את בית הספר, את הצומת ביישוב ואת הגישה למבני הציבור ביישוב וחוו את דעתכם: האם הוא נגיש לאדם בעל מוגבלות בהליכה, ללקווי ראייה וללקוי שמיעה?
- הציגו את תוצאות התחקיר שערכתם בכיתה.

ברכה צפירה, אור ממזרח, עמוד 70

ברכה צפירה

ברכה צפירה, 1910 - 1990, זמרת פופולרית בארץ ישראל החל משנות ה-30, חלוצה בזמר העברי. שירתה היוותה אבן דרך ביצירת סגנון מוזיקלי ישראלי מקורי, בין השאר דרך שיתוף הפעולה שלה עם נחום נרדי.

ברכה צפירה (מקור תמונה: ויקישיטוף, נחלת הכלל)

אחבר

הפרחחית התימנייה ב"אוהל שם"⁴⁷

"הופעתה הראשונה של ברכה צפירה בתל-אביב הייתה אמורה להתקיים ב'אוהל שם', אבל ההנהלה סרבה להשכיר לה את האולם, בשל מוצאה העדתי. 'מה תעשה תימנייה כזאת ב'אוהל שם'... היא תחלל את המקום! במילים אלה במפורש, סיפרה ברכה צפירה בריאיון לחווה אלברשטיין⁴⁸, ובריאיון לכרמית גיא⁴⁹ הוסיפה: 'בגלל שהייתי פרועה, יחפה, לא נתנו לי את האולם. המנהל אמר: מה? הפרחחית הזאת תשיר באוהל-שם? שכחתם מה זה אוהל-שם? גם נרדי ספג עלבונות משום שהופיע עם התימנייה. הדבר גרר אחריו ביקורת ציבורית, וחודשים אחדים לאחר מכן, הוזמנה צפירה להופיע ב'אוהל שם'... הזמרות התימניות שהופיעו על במות ישראל אחריה - גפליאלית, צורי, דמארי, צדוק, אהרוני ואחרות, כבר לא נתקלו באפליה עדתית גלויה, מהסוג שנתקלה בו צפירה..."

✦ בעקבות העדות של ברכה צפירה על האפליה העדתית שבה נתקלה בהופעתה הראשונה בארץ, כתבו מכתב להנהלת "אוהל שם" והביעו את דעה על התנהגותם כלפיה: התייחסו להשפעת התנהגותם על דימויה העצמי של צפירה הצעירה ועל הקריירה שלה בעתיד.

עבודה בקבוצה

- ✦ נאמר על צפירה ש"הייתה מעין אוסף מהלך של שירי עדות ישראל". דונו בסוגיות הבאות וגבשו עמדה:
- חשיבותו של המגוון התרבותי, ובכללו המגוון המוזיקלי, לחברה ולתרבות
 - יחסו של הציבור "הצברי" לתרבות שצפירה ייצגה
 - כוח העמידה וההתעקשות של צפירה נגד העוינות של הממסד לתרבות שייצגה
- ✦ לאחר שתגבשו עמדה בעניינה, ארגנו לה הופעה באחד האולמות היוקרתיים במדינה, לשם כך:
- עצבו כרזה או סרטון פרסומת, המציינים את שבחיה של צפירה ושל התרבות שאותה היא מייצגת
 - הציגו את הכרזה או את הסרטון במליאה, ונסו לשכנע את התלמידים ואת התלמידות ביתרונות של המגוון התרבותי שאותו היא מייצגת.
 - במליאה: דונו בעמדות השונות שעלו מהכרזות והסרטונים, תוך הצגת מקרים דומים בימינו.

תיאורי מקרה לדין וניתוח

שאלות מנחות לשיח:

1. הסבירו באיזה נושא או דילמה עוסק הסיפור שבחרתם/ן.
2. האם בסיפור יש ביטוי לשוויון בין בנים ובנות?
3. האם ניתן לומר שהסיפור מתאר מצב של אפליה? הסבירו את דעתכם.
4. אם הייתם מעורבים בסיפור דומה, כיצד הייתם מתנהגים/ות?
5. מה נדרש כדי לקבל החלטה שוויונית?
6. כיצד לדעתכם על הדמויות בסיפור המקרה לנהוג?

בביה"ס נפתח חוג כדורסל לבנים מכתות ה'ו' דורית מתעניינת בספורט זה. כאשר באה למזכירות להירשם, נאמר לה שהחוג אינו מיועד לה....

בביה"ס נפתח חוג בלט לבנות מכתות ה'ו'. דורון מתעניין בחוג זה. כאשר בא למזכירות להירשם, נאמר לו שהחוג אינו מיעד לו....

כולם נרגשים לקראת ההכנות למסיבת פורים. כולם מקבלים תפקידים לקראת הנשף. ממחזיזים את מגילת אסתר. ירון שחקן מצוין ומאוד רוצה לשחק את אסתר המלכה. הוא פונה שוב ושוב למורה, אך היא אינה משיבה לו ומחפשת שחקנית שתרצה את התפקיד....

הבנות בבית הספר ביקשו חלוקה חדשה של מגרשי הספורט בהפסקות בית הספר. הם הודיעו שגם הן צריכות מרחב למשחק. הבנים טענו שמשחקי הבנות אינם דורשים את המגרשים ה"טובים" ושהם רוצים לשחק במשך כל השבוע. מה תהיה החלטה שוויונית?

מהארי אדסו תלמידה חדשה בביה"ס. נודע לה שבביה"ס יש חוג של ריקודים סלוניים. כל כך שמחה שתוכל להצטרף לקבוצה ותגשים לעצמה את החלום להיות רקדנית. הרי היא ראתה את כל הפרקים של "לרקוד עם כוכבים". כשהגיע יום החוג ומהארי הגיעה לאולם הספורט, ניגשה למורה לריקוד. המורה אמרה למהארי שהקבוצה סגורה כבר משנה שעברה, ויהיה קשה למצוא למהארי בן זוג לריקוד. "אבל אלכסנדר ובוריס התקבלו השנה לקבוצה", אמרה מהארי למורה....

בבחירות למועצת תלמידים לכל תלמיד יש קול אחד. תלמידי כיתה ו' טוענים שמכיוון שהם הבוגרים ולהם ניסיון וידע רבים יותר, הם צריכים לקבל קולות רבים יותר בבחירות. האם ההצעה היא שוויונית?

בעיר נפתח בית קולנוע חדש. הסרטים הכי חדישים מוצגים בו. תלמידי הכתה החליטו להתארגן לצאת ביום שישי לבית הקולנוע ולצפות בסרט החדש והמדובר ביותר המוקרן בתלת מימד. שירה לא הצטרפה לחברי הכתה. שירה שומרת שבת.....

הידעת?

כבר בתנ"ך אנו מוצאים התייחסות לעקרון השוויון, בפסוק "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ... זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם" (בראשית א כז) המדגיש כי כל בני האדם נבראו בצלם אלוהים, ורבים מפרשים אותו כמצביע על שוויון בין בני-האדם.

השוויון שאנו שואפים אליו הוא שוויון הזכויות וההזדמנויות, אשר נובע מהעובדה שכל בני-האדם שווים במהותם כבני אנוש.

ציטטות בנושא שוויון:

אני רוצה לחיות בעולם שבו גברים ונשים אינם מוגבלים על-ידי תפקידי מגדר" (צ'יממנדה נגוזי אדיצ'ה)

"כיוון שאני אישה, עליי לעשות מאמצים בלתי רגילים להצלחה. אם אכשל, איש לא יאמר 'אין לה את מה שנדרש', הם יאמרו 'לנשים אין את מה שנדרש'." קלייר בות' לוס

"כשם שאין שני פרצופים שווים, כך אין שתי דעות שוות." הרבי מקוצק

"אין לך שני אילנות שווים,
שני עלים שווים,
ועל אחת כמה וכמה
בני אדם שווים זה לזה."
י. ל. פרץ

"כל היצורים התבוניים
נולדו לא-שווים.
החברה המוצלחת ביותר מספקת
לכל אחד הזדמנות שווה
לצוף ברמתו הוא."
פרנק הרברט

"כל בן אדם הוא צבע שונה
וביחד
העולם צבעוני."
נופר ראש

"דרכו אינה דרכי ודרכי אינה דרכו, אבל שנינו הולכים בעקבות הייעוד שלנו
ועל כן אני מכבד אותו."
פאולו קאולו

"מעולם לא היו ולא יהיו,
מששת ימי בראשית עד הסוף,
שני רגעים שווים ושני בני אדם שווים,
שאם כן, השני למה!"
מנחם מנדל מוויטבסק

חומרי למידה נוספים:

שוויון בין המינים

- פרקטיקה: הוראה רגישת מגדר
- יחידת למידה מקוונת – אי שוויון בין המינים בחינוך
- יחידת למידה מקוונת – כלים יישומיים בכיתה
- עקרונות השוויון המגדרי במוסד החינוכי - עברית / ערבית
- אור ממזרח – נשים יהודיות פורצות דרך מארצות המזרח
- נשים שעשו היסטוריה – בעקבות נשים ואתרים ברחבי הארץ
- סיפורה של השופטת רות ביידר גינסבורג

דברי הסבר בשפה ידידותית לאמנת האו"ם לזכויות ילדים

כרזות אמנת האו"ם לזכויות ילדים בשפה ידידותית - מيثاق الأمم المتحدة لحقوق الطفل حول اللغة المألوفة للأطفال

אחריות אזרחית – בשבילי הזכויות

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Hafalot/BishvileiHazchuyot.htm>

פעילות בנושא זכויות הילד וזכויות אדם

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Hafalot/ZchuyotYeledAdamChevraDemokratit.htm>

האחר הוא אני

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Acher/>

סרטוני אנימציה וסרטי ילדים

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Sratim/>

סרטים מומלצים:

- אמיצה, 2012, חברת פיקסאר, במאים: ברנדה צ'פמן, מארק אנדרוס
- משפחת גיבורי על 2, 2018, פיקסאר ודיסני, במאי: בראד בירד
- פלונטר, 2010, במאים: ביירון הווארד, נייתן גרנו
- מואנה, 2016, במאים: רון קלמנטס, ג'ון מסקר
- שחקי אותה כמו בקהאם, 2002, במאי: גורינדר צ'דהא

ספרים מומלצים:

1. יוספזאי מלאלה ולמב כריסטינה (2014). **אני מלאלה**. הוצאת כנרת
2. מלאלה יוספזאי ופטרישה מק'קומריק (2016). **מלאלה**. הוצאת צלטנר
3. אטלס יהודה ומשאלי יעל (2000) **כל אחד והמשפחה שלו** הוצאת רואים אור.
4. ברוך מירי (2001) **אל תנשקי את הצפרדע** הוצאת משכל
5. הראבן גייל (1994) **אגדה חדשה** הוצאת עם עובד
6. זרחי נורית (1982) **הילדה רובין הוד** ספרית פועלים, תל אביב
7. זוהר אביב (2011). **יד הפלא 7 על רגל אחת**. הוצאת מודן
8. זוהר אביב (2012). **יד הפלא 10 חבר אמת**. הוצאת מודן
9. זוהר אביב (2012). **כוח הלב 13- בר מצוה**. הוצאת מודן
10. סמדר שיר (2005). **גלי ומועדון המקובלים**. הוצאת ידיעות ספרים
11. סמדר שיר (2009). **גלי במשימת הישרדות**. הוצאת ידיעות ספרים

נספח 1

נספח 2

טופס – אישור פרסום במרחב השיתופי באתר משרד החינוך ובאתר יוניסקף

שם בית הספר _____

שם היישוב _____

שם מנהלת בית ספר _____

פרטים ליצירת קשר _____

מספר התלמידים והכיתות אשר בהן התקיימה הפעילות המוצעת (מידע זה ללא פירוט שמי יועבר לאו"ם על ידי יוניסקף ישראל)

אישור פרסום

אנא חתמו על האישור הרצ"ב:

אני _____ מנהל/ת בית ספר _____ מאשר/ת לפרסם תוצרים של פעילות שנעשתה בבית הספר במסגרת השיעור הגדול בעולם.

הריני לאשר כי נמצאים ברשותי אישורים של כל התלמידים היוצרים והוריהם לפרסום התוצרים שלהם על פי המפורט לעיל.

הריני לאשר כי ידוע לי שהפרסום ייעשה על ידי משרד החינוך ויוניסקף באמצעים העומדים ברשותם, תוך ציון שם בית הספר.

חתימת מנהל/ת

נספח 3 – הצעה לסלוגן

בעולם טוב
יותר) In a better
... (world

השיעור הגדול ביותר בעולם, למען עולם טוב יותר.
נובמבר 2020 ביוזמת הקרן הישראלית למען יוניסקף
ובחסות משרד החינוך, הפיקוח הארצי על זכויות תלמידים.